

Yeni sergisinde Cihat Burak'ın dünyasının doğru kanıtları var

Masalsı ve nüktedan bir dünya

Cihat Burak'ın dünyası, son derece kişisel bir üslup, çarpıcı ve modern istiflemler, ciddi renk arayışları ve sağlam bir desen aracılığıyla bize yansıyan tuhaf, masalsı ve "nüktedan" bir dünya. Bir yanda dansözler, bir yanda "Beyaz Kelebekler", öbür yanda feleğin çemberinden geçmiş bir sokak satıcısı... Çağdaş bir sanatçı duyarlılığıyla birleşen "bize ait bir bakış..."

ONAT KUTLAR

Sen hiç koskoca, ağırbaşlı ve temiz giysili bir adamın çantasından üç kedi yavrusu çıkarıp masanın üstüne koyduğunu gördün mü? Ben gördüm. Üstelik de bu adamın adı **Cihat Burak**'tı ve ünlü bir ressamdı.

Yirmi yıl kadar önceydi. Ankara'da bir dostumun evindeydim. Kapı çalındı. İçeri elli yaşlarında, saçları dökülmüş, alnı geniş ve öne çıkık, nazik tavırlı bir adam girdi. Mimardı ama daha çok ressam olarak tanıyorum onu. Elindeki eski ve tombul çantayı bırakmadan tanıştı bizlerle. Sonra sessizce bir koltuğa ilişti. Ağır hareketlerle çantayı açtı. Hepimiz merakla ona bakıyorduk. Çantanın içinden üç küçük kedi yavrusu çıkardı, ortadaki alçak masaya koydu. Bir süre kimseyle konuşmadan onları okşadı. Ortak dostumuz, anaları ölmüş olan kedilere süt hazırlarken, bizler şaşkınlıkla bu ilginç konuğu izledik.

Bürokrasiye başkaldırı

Eğer o yıllarda bir fırsat bulup, onun "**Cardonlar**" adındaki nefis kitabının bazı öykülerini okumuş olsaydım, hiç şaşmazdım. Çoğu -sanırım- otobiyografik özellikler taşıyan bu öykülerden birinde Cihat Burak, beton ve taş yığını kentlere, bürokrasinin soğuk, öldürücü kuruluğuna başkaldırır: "**Daireye gitmesem olmaz mı? Çiftliğe gitsem, çimenlere uzanıp yatsam. Belki de park bekçisi bırakmaz. Bir gün Meclisin bahçesinde çim tarhına uzanıp yatmışım. Temiz pak giyinmiş, koskoca adamın çimende yatışımı bekçi hiç anlamadı. Bir müddet etrafta çekine çekine dolaştı, sonra terbiyeli terbiyeli burada yatmanın yasak olduğunu söyledi...**"

Cihat Burak'ın, yaşayan her varlıkla inanılmaz yakınlıkta ilişkiler kuran, bir kanarya, bir mor salkım dalı, bir kedi için tuvaler boyayan, bir kurbağa için sayfalar dolusu yazı yazan bu usta sanatçının evreniyle oldukça geç karşılaştığım için üzgünüm. Benden daha da çok üzülecekler var hiç kuşkusuz. Çünkü onlar bugün bile tanımayanlar Cihat Burak'ı.

İri ve güzel bir kedi

İstersen sana şimdi bir sır vereyim. Bebek'te, alana ve deniz kıyısına yakın bir resim galerisi var. Adı "**Kile**". Bu önümüzdeki beş gün içinde oraya gitmenin bir yolunu bul. Yanında kocaman bir otopark var. Kapısında da büyük bir çan asılı. İçeri gir ve hemen solundaki resme bak. İri ve çok güzel bir kedi göreceksin. Patilerini kıvrıp yatmış. Kulaklarını dikmiş, parlak gözlerle kapıya bakıyor. Bu kadarla kalsa iyi. Çünkü her ressam bir kedi çizebilir. Bu kadar güzel olmasa bile. Ama dikkatli bakınca kedinin kucağında, yani patilerinin üstünde bir beyaz fare göreceksin. Anasının koyunda, mutlu bir çocuk gibi. O da öbür tarafa bakıyor. Gözleri rahatlık-tan, güvenden kısılmış, yarı uyur, yarı uyanık.

Düşman sanılan hayvanların bu mutlu barış dünyasına bakıp aldanmamalı insan. Çünkü bu dingin görüntünün altında, aynı tablonun üçte birini kaplayan bir cehennem sahnesi var. Oldukça karışık insan figürleri. Bir karabasanın iyi hatırlanamayan ayrıntıları gibi. Bir işkence sahnesi sanki. İnsanların birbirlerine reva gördüğü acılar.

Tablonun üst bölümünde bir yazı okunuyor: "**Ben-i âdem gevher-i yekdigere!**" ve bir imza: "**Hâfız**. Türkçesi şöyle olmalı: "**İnsanlar birbirinin mücevheridir.**" İranlı bir dostum iki küçük düzeltme yaptı: "**Bu mısra Hâfız'ın değil, Sadi'nindir. Ve aslı da şöyledir: Ben-i âdem âzâ-yi yekdigere...** Yani insanlar birbirlerinin evlenmişleridir. Bu mısra, New York'ta Birleşmiş Milletler binası toplantı salonunda büyük harflerle yazılıdır ve uluslararası barışa, insanlar arasındaki dostluğa İran'ın katkısıdır..." İranlı dostum bunları söylerken, yüzünde acı bir gülmeme vardı. Çünkü bir haftada kırk bin çeng yurttaşını savışta ölmüştü.

Neyse, anlatmak istediğim ne bu küçük düzeltme ne de savaş ve barış. Cihat Burak'ın her tablosunda beliren o zengin, çeliş-

EVİNDE — Bir dostuma resim armağan etmek istiyordum. Cihat Burak'ı çok seven Sezer Tansuğ aracılığı ile buluştuk. Birlikte Cihangir'deki evine gittik. O günlerden aklımda kalan şeyler, olağanüstü güzel resimler, evin tozlu dağınıklığı ve kedilerdi. (Fotoğraf: ARA GÜLER)

kilerle dolu, hem acı hem gülümseyen sanatçı evreni.

Cihat Burak'la daha yakından tanışmam 1972'de oldu. Bir dostuma resim armağan etmek istiyordum. Burak'ı çok seven Sezer Tansuğ aracılığı ile buluştuk. Birlikte Cihangir'deki evine gittik. O günlerden aklımda kalan şeyler, olağanüstü güzel resimler, evin tozlu dağınıklığı ve kedilerdi. Sanırım o sıralarda yalnız yaşıyordum.

Doğrusu resim sanatını çok iyi anladığımı söyleyemem. Ama gene de gördüğüm tabloların hepsi olağanüstü güzellikte geldi bana. Bütün büyük sanatçılarımızda olduğu gibi bu resimlerde de "halka ait olan"la "seçkin" bir beğeni, "bize ait olan"la "evrensel" bir resim bilgisi, bir "bireşim"e ulaşmışlardı. Üstelik o sırada Cihat Bu-

muş Neyzen Tevfik ve her yanda kediler, kuşlar, çiçekler, çiçekler... Çağdaş bir sanatçı duyarlılığıyla birleşen "bize ait bir bakış..."

Bir mucize

Sonraki yıllarda Cihat Burak'ın resimlerini bir tutkuyla izlemeyi sürdürdüm, ama kendisini pek seyrek görebildim. Beyoğlu'nda, Boğaz'da, en çok da şimdi yok olan Krepen Pasajı'nda. Onun dünyası bana nedense hep Küçüksu'daki Kıbrıslıların Yalısı'nın sağ kanadını hatırlatırdı. Önünden uzun yıllar vapurla geçtiğim bu yalı, tuhaf bir serüven yaşadı. Özellikle sağ kanadı -büyük, iki kanatlı bir yalıydı- geçen zaman ve bakım-sızlıktan ötürü ağır ağırlı çöktü. Önce kiremitler, sonra pencere pervazları, daha sonra da çatı kı-

sı yok. Oysa tavanarası biraz tozlu ve karanlık olmakla birlikte, büyülmüş bir dünyadır. Şöyle anlatıyor tavanarasını Cihat Burak, "Cardonlar" adlı öyküsünde:

"Benim en çok sevdiğim yer tavanaralarıydı. Benim odamın bulunduğu katta alçak bir kapıdan girilen iki büyük tavanarası vardı. Orada sandıklar dolusu kitaplar tutun da, eskiden zembem suyu getirilen hasır kaplı koskocaman damacanalara, Çerkez kamalarına, yalnız kundağı iki arşın gelen çakmaklı tüfeklere varıncaya kadar her şey vardı. Bomboş küçücük bir şişe bulmuştum bir gün, içinden kapağı açıldığı zaman insanı başka âlemlere götüren acayip, tarif edilmez bir koku çıkıyordu. Hiç kimseye söylemedim böyle bir şişe bulduğumu. Habâbiş bir gün Hacı Babanın hac dönüşü kafes içinde kedi cinsinden acayip bir hayvan getirdiğini, misk kedisi dendiğini, kafesin kenarında sidini biriktirecek oluklu bir yer olduğunu anlatmıştı. Acaba şişenin içindeki de misk miydi? Bilemiyorum, ama hâlf öyle bir koku duymadım bugü-

Elindeki eski ve tombul çantayı bırakmadan tanıştı bizlerle. Hepimiz merakla ona bakıyorduk. Çantanın içinden üç küçük kedi yavrusu çıkardı, ortadaki alçak masaya koydu. Bir süre kimseyle konuşmadan onları okşadı. Ortak dostumuz, anaları ölmüş olan kedilere süt hazırlarken, bizler şaşkınlıkla bu ilginç konuğu izledik.

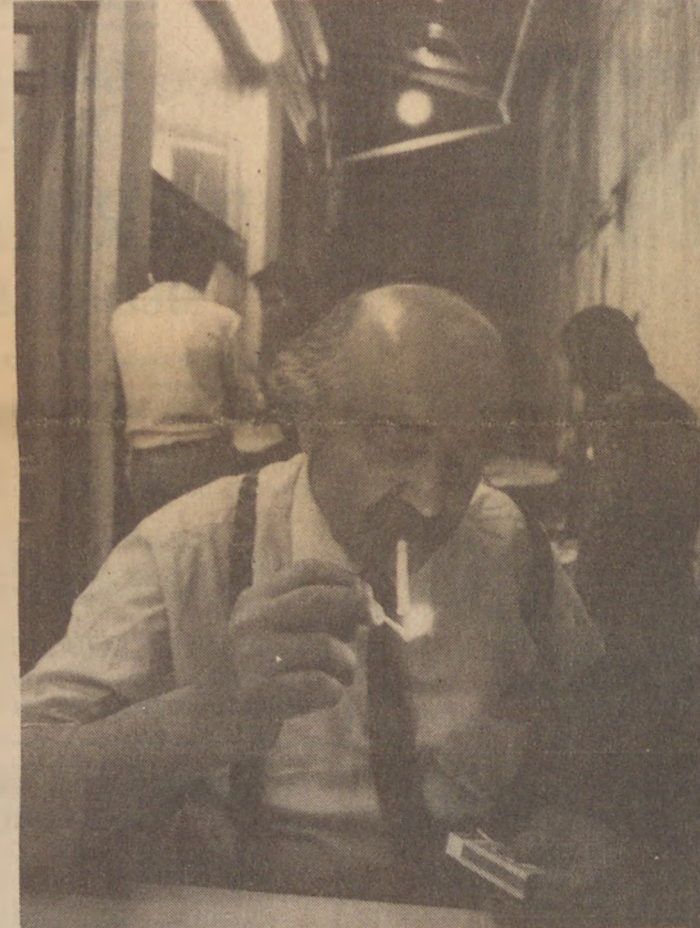
ne kadar. Yalnız tavanaralarında dolaştıktan sonra tozdan topraktan arınmak mesele olurdu. Annem hemen anlardı tavanarasına girdiğimi, anahtar, kilit hiçbir şey para etmezdi, azar ısıtır, yine de vazgeçemedim... O zamanlar cardonlar daha bodrumlardan, alt katlardan üst katlara çıkmamışlardı pek. Bir gün tavanarasının ancak eğilerek dolaşılabilen saçaklara yakın bir yerinde bir küme ateş böceği gibi yanan noktalar ve tıslamalarla karşılaştım. Hemen kordona bağlı ampulü getirip baktım. Birbirine sokulmuş, her elimi uzatışında tıslayıp zıplayan bir yumak kedi yavrusuydu bu..."

Yıllar sonra şimdi, Cihat Burak'ın resimlerini, öykülerini onu tanımayanlara bir bölümümüyle anlatmak için yeniden gözden geçirirken, bir tavanarası serüveni yaşıyormuşum gibi geliyor bana. Bir yanıla meraklı ve heyecanlı, bir yanıla da biraz hüzünlü bir serüven.

Hüzünün kaynağı bu usta sanatçımızın nice resmine, öyküsüne konu olan yaşam çelişkileri, güzelliğin geçici oluşu ya da bir kanaryanın ölümü değil.

Onu bunca geç ve güç tanıdığımızı, yeryüzüne tanıtmakta da bunca beceriksiz olduğumuz için üzülüyorum.

"Kile"ye hemen bugün git, bana hak vereceksin..."

KREPEN PASAJI'NDA — Sonraki yıllarda Cihat Burak'ın resimlerini tutkuyla izlemeyi sürdürdüm, ama kendisini pek seyrek görebildim. Beyoğlu'nda, Boğaz'da, en çok da şimdi yok olan Krepen Pasajı'nda. (Fotoğraf: ARA GÜLER)

rak'ın ahşap köşkerlerde, masallar dinleyerek geçmiş yüzyüz İstanbullu ve Doğulu çocukluğunu; 1962'lerde başlayan Paris serüveninin "Le Monde"da, "Lettres Françaises"de, "Combat"da yankılar bulan parlak başarılarını bilmiyordum.

Bize ait bir bakış

Şimdi Kile'deki sergiyi gezener bu söylediklerimin doğru kanıtlarını bulacaklardır tablolarında. Son derece kişisel bir üslup, çarpıcı ve modern istiflemler, ciddi renk arayışları ve sağlam bir desen aracılığıyla bize yansıyan tuhaf, masalsı, "nüktedan" bir dünya. Bir yanda dansözler, bir yanda "Beyaz Kelebekler", öbür yanda feleğin çemberinden geçmiş bir sokak satıcısı, daha ileride bir sokağın kıyısına çok-

rıldı döküldü, yok oldu. Ama bütün bunlar olurken bir mucizeyi de izleme olanağı buldum. Çöken, yok olan yalının içinden inanılmaz dirilikte, gümrah ve genç, ağaçların fışkırdığını gördüm. Türk resminin bu büyük ustasını, Pera'nın sayıları gittikçe azalan meyhanelerinde gittikçe daha yalnız, daha üzgün görüyordum. Çünkü yaşamına, ilgilerine, çocukluğuna, hayallerine ait dünya gitgide yok oluyor, daha doğrusu yok ediliyordu. Ama buna karşılık resimleri gittikçe daha güçlü, daha canlı, daha zengin görüntülerle doluyordu.

"Cardonlar" öyküsü

Sen hiç tavanarası görmedin herhalde. Çünkü artık günümüzün apartmanlarında tavanara-

İLANEN DUYURU MALİYE VE GÜMRÜK BAKANLIĞI TAKDİR VE TEVZİİ KOMİSYONU BAŞKANLIĞI'NDAN

Sıra No:	Dosya No:	Adı Soyadı:	Bilinen son adresi:	Kararın Tarihi:	No:
1	6464	Halil Çelik	Adakal Mah. Karanfil Sok. No: 10 MANİSA	14.4.1983	10051
2	8129	Murat Çalışkan	Ermevdanı Cd. Seyran Ap. No: 29 Kurtuluş-İSTANBUL	14.4.1978	7749
3	5713	Renan Rızvanoğlu	Demir Çelik Fab. Kısa Şantiyesi Elektrik Mühendisi ZONGULDAK	4.2.1977	6285
4	1559	Rukiye Önder	Velde Çeşme Cd. No: 109/1 Teksin-İST.	29.4.1981	9740
5	6712	Atiye Kevser	BELLİ DEĞİL	31.5.1978	8049
6	620	Şükrü Atmaca	Mustafa Kemal Blv. Özveren Sk. No: 2/5 Demirtepe-ANKARA	31.8.1978	8552
7	1754	Suphiye, Tanju, Bilada, Dündar Perihan Yada	Muradiye Mah. Deryağil Sk. 45/3 Beşiktaş/İST	11.7.1979	9262

KARARIN ÖZÜ: Yugoslav Federatif Halk Cumhuriyeti'nce millileştirilen malları dolayısıyla tazminat talep eden ilgililerin taleplerinin incelenmesi sonunda yukarıda dosya numaraları ile ad ve soyadları belirtilen ilgililerin tayin edilen süre içerisinde belge ibraz etmedikleri 1135 sayılı kanunun 7. maddesine göre tazminat taleplerinin reddine ve bu kararın 7201 sayılı kanun uyarınca ilan edilen tebliğine 6.11.1986 gün 10748 sayılı karar verilmiştir.

Kararın ilan edilen tebliğinden 15 gün sonra tebliğ edilmiş sayılacağı, 2- Söz konusu karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde bir kez aynı komisyon nezdinde itirazda bulunulacağı, 3- Bu süre içinde itiraz etmeyenler hakkında verilen red kararının kesinleşmiş sayılarak dosyanın işlem- den kaldırılacağı ilan edilmiştir.

Basın: 10802

